

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
71-97/15
Београд

дел. бр. 37852 датум: 15. 10. 2015.

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

ПРАЋЕЊЕ ПОСТУПАЊА ПРЕМА ИЗБЕГЛИЦАМА / МИГРАНТИМА НА ТЕРИТОРИЈИ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Извештај о посети Прихватном центру Сомбор

Београд, октобар 2015. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У обављању послова НПМ, Заштитник грађана је надлежним органима упутио препоруку бр. 75-6/14 од 10. 02. 2014. године. Наиме, испитујући законитост и правилност поступања, као и примену важећих стандарда према тражиоцима азила, односно мигрантима затеченим на територији Србије, НПМ је уочио да органи јавне власти нису установили системски приступ који омогућује ефикасно поступање у складу са важећим прописима и међународним стандардима у области азила и миграција.

---

1 „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

2 Потписан 12. децембра 2011. године.

3 Објављен је 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОСЕЂЕНА ИНСТИТУЦИЈА	Прихватни центар у Сомбору
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење поступања према избеглицама / мигрантима
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана у сарадњи са удружењем Београдски центар за људска права
ДАТУМ ПОСЕТЕ	07. октобар 2015. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је најављена
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	<p>Вођа тима: Јелена Јелић, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i></p> <p>Чланови тима: Драган Божовић, <i>Београдски центар за људска права</i> Душан Покушевски, <i>Београдски центар за људска права</i> Ана Трифуновић, <i>Београдски центар за људска права</i></p>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви службеници Прихватног центра у Сомбору остварили су пуну сарадњу са тимом НПМ, и пружили све тражене информације.

Увод

Прихватни центар у Сомбору смештен је у једно од складишта војног комплекса "Венац". Центар је почео са радом средином септембра 2015. године. Након одлуке Мађарске да од 15. септембра у потпуности затвори границу са Србијом за прелаз избеглица, миграцијски ток ка земљама Западне Европе усмерен је ка Хрватској. Велики број избеглица које су боравиле у Прихватном центру у Кањижи кренуо је ка Шиду због чега је Штаб за ванредне ситуације града Сомбора донео одлуку да се оспособи објекат за боравак избеглица. Центром руководи Комесаријат за избеглице и миграције. Повереник за избеглице и миграције Комесаријата за избеглице и миграције задужен је за координацију свих активности које су неопходне за функционисање Прихватног центра.

Осим када је, непосредно по затварању границе између Србије и Мађарске, у Прихватни центар дошло 59 избеглица, у Центру су у свега неколико наврата боравиле групе од по 10 до 15 људи, не дуже од 3 до 4 сата. Разлог њиховог кратког задржавања у Прихватном центру су поред жеље да што пре наставе пут, и неповољни услови за дужи боравак. У тренутку посете НПМ тима, у Центру није боравила ни једна особа.

Прихватни центар још увек није у потпуности оспособљен за боравак избеглица. Према наводима службеника Комесаријата за избеглице и миграције, Центар може да прими око 200 људи. Објекат је повезан на електричну мрежу и обезбеђена је вода из цистерни. Међутим, неопходна је даља адаптација објекта како би се обезбедила његова функционалност и адекватни услови за боравак. Према наводима службеника Комесаријата, реновирање објекта је у току, међутим, у тренутку посете, осим лежајева који су распоређени унутар објекта тим НПМ није приметно да су у току радови на адаптацији и опремању Прихватног центра.

На улазу у комплекс у коме је смештен Прихватни центар није видно означено о ком објекту је реч и која је његова намена. Такође, није истакнут ни правилник о кућном реду Центра. Не постоје евиденције у које би се уносили подаци о особама које улазе у Центар или га напуштају.

Избеглице које стигну у Сомбор, углавном, не желе да остану у Прихватном центру, већ на аутобуској станици организују наставак свог пута ка Хрватској граници. Хуманитарна помоћ која се обезбеђује за избеглице дели се на самој аутобуској станици, на којој је обезбеђена и просторија за ту намену. Такође, на станици се налази и дежурна екипа хитне помоћи у случају да је неопходна медицинска интервенција.

Здравствени прегледи

До сада ни једна особа која је боравила у Центру није затражила медицинску помоћ. У случају потребе за интервенцијом лекара, Комесаријат би се обратио Дому здравља у Сомбору да пошаље екипу лекара на лице места.

Обезбеђивање хране, пијаће воде, хигијенских средстава и одеће

Храна и вода се обезбеђује за сва лица која дођу у Центар. Црвени крст дистрибуира воду и пакете хране. Храна која се дели, прилагођена је верским убеђењима странаца. Хигијенски пакети за жене и бебе обезбеђују се преко Комесаријата. Странцима се по потреби обезбеђује и одговарајућа обућа и одећа, као и постељина.

Малолетна лица

У Прихватном центру нису боравила деца без пратње родитеља, а према речима службеника Комесаријата у случају да се појаве малолетна лица без пратње родитеља био би обавештен Центар за социјални рад у Сомбору.

Аутобуска станица у Сомбору

Тим НПМ посетио је и Аутобуску станицу у Сомбору где се одвија највећи број активности у циљу пружања хуманитарне и здравствене помоћи избеглицима. На станици се налази канцеларија Црвеног крста у којој избеглице могу добити средства за личну хигијену, воду, храну и гардеробу. На вратима канцеларије истакнут је плакат на енглеском и арапском језику са обавештењем о томе кога треба контактирати у случају да дође до нестанка особе или раздвајања чланова породице током путовања. Избеглице могу да оставе поруку члановима породице или пријатељима на папирима који су закачени поред плаката.

На станици се налазе кола хитне помоћи са дежурним лекарима који у сваком тренутку могу пружити медицинску интервенцију или дати лекове особама којима су потребни.

О доласку избеглица на аутобуску станицу Повереник за избеглице и миграције обавештава органе локалне самоуправе, Полицијску управу Сомбор и Црвени крст. Такође, када постоји потреба за превозом избеглица уводе се ванредне линије Сомбор-Шид. Повереник обавештава аутопревознике како би се организовао аутобуски превоз до Шида. Избеглицима која немају новац обезбеђује се бесплатан превоз⁴.

Према службеним наводима, како је гранични прелаз са Хрватском Бездан - Батина затворен, избеглице плаћају две карте, прво из Прешева, односно из Београда ка Сомбору, а потом из Сомбора ка Шиду.

---

⁴ Према речима службеника Комесаријата, избеглицима се уз интервенцију Комесаријата обезбеђује место у аутобусима који нису попуњени. Такође, према речима начелника Полицијске управе у Сомбору, општинска управа субвенциониса трошкове превоза избеглица које немају новца.